

**Reactie nb-organisaties
op eerste contourenschets
POL 2014
en (concept)
hoofdpijnschets**

Stichting Milieufederatie Limburg

Nummer 293.1.18
24 mei 2013

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1 Landschap	3
1.1 Analyse	3
1.2 Knelpunten	3
1.3 Aanbevelingen	3
2 Natuur	5
2.1 Analyse	5
2.2 Knelpunten	5
2.3 Aanbevelingen	6
3 Maas	7
3.1 Analyse	7
3.2 Knelpunten	7
3.3 Aanbevelingen	7
3 Landbouw	9
3.1 Analyse	9
3.2 Knelpunten	9
3.3 Aanbevelingen	10
4 Werklocaties	11
4.1 Analyse	11
4.2 Knelpunten	11
4.3 Aanbevelingen	11
5 Windenergie	13
5.1 Analyse	13
5.2 Knelpunten	13
5.3 Aanbevelingen	13

1 Landschap

1.1 Analyse

- De kwaliteit van het landschap is een belangrijke factor voor het leef- en vestigingsklimaat en voor de economische topsector “vrijtijdseconomie”. Bezoekers en toeristen komen van ver om te genieten van het afwisselende landschap;
- De kwaliteit van het landschap is een sterk punt van het Limburgse vestigingsklimaat. In de Landschapsvisie Zuid-Limburg en het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg worden die kwaliteiten beschreven;
- Landschap wordt door het Rijk sinds 2011 niet langer meer gezien als van nationaal belang, de verantwoordelijkheid ligt nu bij provincie en gemeenten;
- De provincie heeft in de Agenda POL 2014 gekozen voor een selectieve rol m.b.t. landschap: zij ziet behoud en versterking van het landschap in het Nationaal Landschap Zuid-Limburg en in de zgn. bronsgroene landschapzones als haar verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid voor de landschappelijke kwaliteit van de andere gebieden in het landelijk gebied (de landbouwgebieden) komt bij de gemeenten te liggen;
- In Limburg is veel leegstand: woningen, bedrijfspanden, kantoren, winkels, agrarische gebouwen (de verwachting is dat de komende 10 jaar de helft leeg komt te staan), scholen, kerken, kloosters.

1.2 Knelpunten

- Er is de breed gedeelde beleving dat het landschap verschaalt en verrommelt en negatief beïnvloed wordt door m.n. schaalvergroting en intensivering van de landbouw. Bescherming van landschapswaarden via het ruimtelijke ordeningsbeleid schiet tekort;
- De gemeenten in het landelijk gebied hebben vaak onvoldoende kennis in huis en vaak niet de tijd om bij ruimtelijke ontwikkelingen een gedegen ruimtelijke afweging te maken in relatie tot de kernkwaliteiten;
- De kernkwaliteiten van het Limburgse landschap zijn, mede door de overdracht van het Limburgse Kwaliteitsmenu (LKM) aan gemeenten, onvoldoende geborgd bij ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast is het LKM teveel een “inpassingsinstrument” geworden;
- Het LKM heeft slechts een zeer beperkte meerwaarde voor de ruimtelijke kwaliteit.

1.3 Aanbevelingen

- Voor bescherming van het landschap en ter voorkoming van negatieve effecten van krimp in de steden is het van belang om het contourenbeleid voor woningbouw en bedrijventerreinen in het landelijk gebied te handhaven;
- Er moet zeer terughoudend worden omgegaan met nieuwbouw in het landelijk gebied. Eerst kijken of bestaande gebouwen, waarvan er immers veel leegstaan, geen oplossing bieden. Dit is ook van groot belang voor behoud van het cultuurhistorisch erfgoed;
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen een sterkere koppeling maken met de Landschapsvisie Zuid-Limburg en het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg. Bijvoorbeeld via een

Kwaliteitsteam aan de voorkant van het planvoorbereidingsproces als klankbord voor de initiatiefnemers;

- Omdat de gemeenten in het landelijk gebied vaak onvoldoende deskundigheid in huis hebben, zou de provincie deze gemeenten moeten ondersteunen met kennis, bijvoorbeeld bij locatieafwegingen;
- Het LKM draagt weinig bij aan de ruimtelijke kwaliteit. Daarom moet er veel meer aandacht zijn voor de borging van de landschappelijke kwaliteiten aan de voorkant van het proces. In plaats van inpassing moet er veel meer rekening worden gehouden met de locatie in het landschap en de vormgeving;
- Wat de inpassing van nieuwe agrarische (bij)gebouwen in het buitengebied betreft: er moet veel meer aandacht komen voor stalontwerp c.q. architectuur. Deze aspecten krijgen tot nog toe nauwelijks aandacht (ook niet bij het LKM);
- Behoud en ontwikkeling van landschapskwaliteit moet een basisvoorwaarde zijn bij alle ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom moet de provincie een coördinerende en stimulerende rol vervullen voor behoud en versterking van het landschap in de gehele provincie. Nadrukkelijk geldt dit ook voor de gebieden buiten de "bronsgroene landschapszones" en buiten het Nationaal Landschap Zuid-Limburg;
- De omgevingsverordening moet helder maken hoe de kernkwaliteiten van het landschap kunnen doorwerken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij moet een koppeling gelegd worden met de Landschapsvisie Zuid-Limburg en het Landschapskader Noord- en Midden-Limburg. Ook moeten in de verordening procesafspraken vastgelegd worden hoe gemeenten bij ruimtelijke afwegingen (locatiekeuzen) met kennis ondersteund worden.

2 Natuur

2.1 Analyse

- De gerealiseerde EHS herbergt een relatief groot deel van de Nederlandse biodiversiteit. Daarnaast is er een groot en groeiend besef dat de EHS als groenblauwe ruggengraat mede drager is van veel economische en maatschappelijke functies. Het succes is o.a. af te meten aan het intensieve recreatieve gebruik ervan. Kortom, de EHS is in meerdere opzichten een geslaagd concept gebleken en is van wezenlijke betekenis voor de toekomstige ontwikkeling, welvaart en welzijn in Limburg;
- Met ingang van 2014 wordt de provincie de verantwoordelijke overheid voor vrijwel het gehele natuur- en landschapsbeleid;
- Met het merendeel van de in Limburg voorkomende Europese bedreigde en beschermde soorten gaat het iets beter, al zijn de meeste soorten nog niet uit de gevarenzone;
- Vooral een aantal soorten (zowel planten als dieren) die zeer karakteristiek zijn voor het agrarisch cultuurlandschap, laat nog een zeer sterke achteruitgang zien;
- Klimaatverandering zal de biodiversiteit verder onder druk zetten;
- Provinciale staten van Limburg hebben ingestemd met het Decentralisatieakkoord Natuur, wat leidt tot een herijkte EHS in Limburg die 3500 ha. kleiner is dan tot dusverre in het POL is vastgelegd;
- Om de biodiversiteit in stand te kunnen houden en in te kunnen spelen op de effecten van de klimaatverandering voor flora en fauna, is het belangrijk om te zorgen voor voldoende en kwalitatief goede leefgebieden en voor mogelijkheden om zich te kunnen verplaatsen tussen die leefgebieden. Het realiseren van een robuust natuurnetwerk is dan ook van (inter)nationaal belang.

2.2 Knelpunten

- Vermesting, verdroging en versnippering beïnvloeden de kwaliteit van de Limburgse natuurgebieden negatief;
- Onderzoek van Alterra laat zien dat de herijking van de EHS negatieve effecten heeft op de natuurkwaliteit in Limburg;
- Zonder een goede ruimtelijke samenhang komt een aantal Limburgse natuurgebieden onder druk te staan, omdat een aantal gebieden te klein is om klimaatveranderingen te kunnen opvangen;
- Door het schrappen van een deel van de EHS gaat de ruimtelijke samenhang en dus de kwaliteit van de natuur achteruit;
- Een deel van het verlies aan EHS kan worden opgevangen door beheergebieden zodanig te lokaliseren dat zij verbindingen vormen tussen verschillende natuurgebieden en bestaande natuurgebieden vergroten. De kwaliteit van de beheergebieden is echter minder dan die van de EHS en bij een uitruil van EHS naar beheergebieden neemt de kwaliteit af. Daardoor kan het verlies aan EHS slechts gedeeltelijk gecompenseerd worden;
- De intensivering en schaalvergroting in de landbouw leiden tot een verregaande verschraving van flora en fauna in het buitengebied, buiten de EHS.

2.3 Aanbevelingen

- Zorg ervoor dat de EHS, die na herijking komt te vervallen, op de kaart blijft staan met een adequate planologische basisbescherming. Voorkomen moet worden dat er in deze gebieden onomkeerbare (ruimtelijke) ontwikkelingen gaan plaatsvinden, die een latere realisatie van natuur alsnog onmogelijk maken. Houdt de oorspronkelijke ambitie van de EHS overeind, maar neem meer tijd voor de uitvoering ervan (conform het gestelde in het Regeerakkoord Rutte II);
- Het proces van herijking wordt daarmee een proces van herprioritering in de tijd. Op deze manier hoeft jaarlijks minder geld aan natuur besteed te worden om uiteindelijk toch bij het einddoel te komen, het realiseren van een krachtige EHS. Het doorwerken van bezuinigingen m.b.t. de ontwikkeling van nieuwe natuur leidt tot een prioritering van de realisatie hiervan. Temporiseren en prioriteren betekent keuzes durven maken. Wat betreft prioritering stellen wij twee categorieën natuur voor:
Categorie 1 (hoogste prioriteit) bestaat uit de robuuste, multifunctionele gebieden waar al veel in is geïnvesteerd en die vergevorderd zijn in de realisatie tot grotere aaneengesloten gebieden, verbinden van nabijgelegen gebieden waar beperkt grondverwerving voor nodig is en gebieden waar grote kansen aanwezig zijn om met beperkte inspanning een grote maatschappelijke meerwaarde te realiseren. Categorie 2 bestaat uit de overige gebieden. Voorgesteld wordt om voor deze gebieden langer de tijd te nemen. Het bieden van passende ontwikkelings- en gebruiksmogelijkheden voor grondgebonden landbouw en waar relevant voor recreatie wordt in deze (categorie 2) gebieden mogelijk gemaakt met als randvoorwaarde dat geen onomkeerbare ontwikkelingen binnen de EHS plaatsvinden;
- Zorg voor een zo robuust mogelijk ecologische structuur in Limburg. De ruimtelijke samenhang en de kwaliteit van de natuur gaan achteruit door het schrappen van EHS. Zorg ervoor dat het Limburgse aandeel in de extra € 200 mln. per jaar van het Kabinet Rutte II zodanig ingezet wordt dat daarmee de ruimtelijke samenhang van de EHS zo sterk mogelijk wordt gemaakt;
- Zet daarnaast ook beschikbare (BBL) gronden zo snel mogelijk in om het robuuste natuurnetwerk te realiseren;
- Een goede locatie van de beheergebieden kan een deel van het verlies aan EHS opvangen. Voorwaarde is wel dat in deze beheergebieden strengere planologische regels gaan gelden voor ruimtelijke ontwikkelingen dan in landbouwgebieden. Daarnaast moeten in beheergebieden maatregelen worden genomen die in ieder geval gunstig zijn voor de grondwaterstand en milieukwaliteit van de nabij gelegen natuurgebieden;
- Zorg voor een optimale meekoppeling en integratie van natuur met gebiedsontwikkeling(sprojecten) (zoals Maasplassen, Klavertje 4). Belangrijk hierbij is dat gebiedsontwikkelingsprojecten starten met het op gang brengen van groene ontwikkelingen, waarmee vervolgens rode ontwikkelingen gefaciliteerd worden;
- Benoem mogelijkheden voor het vasthouden van natuurwaarden in het agrarisch gebied. Koppeling met een goed functionerend LKM zou daarvoor een optie kunnen zijn.

3 Maas

3.1 Analyse

- De huidige ruimtelijke uitdaging voor de Maas wordt gedomineerd door de hoogwaterveiligheid voor burgers, economische waarden en andere maatschappelijke waarden. De uitdaging, in het kader van het Deltaprogramma, is om de hoogwaterveiligheid met afvoeren van 3950 m³/sec te realiseren met overschrijdingskansen van eens in de 250 jaar tegen acceptabele kosten;
- Geconstateerd wordt dat het aspect ruimtelijke kwaliteit geen onderdeel uitmaakt van de opgave in het kader van het Deltaprogramma Rivieren;
- Geconstateerd wordt verder dat juist ook minimale afvoeren van de Maas problemen zullen gaan opleveren in de verdeling en bij de sectoren die niet als primaire watergebruikers aan te merken zijn;
- Zeker in het Noordelijk Maasdal zijn nog onvergraven gronden met een grote geomorfologische waarde;
- Vroeger waren de bewoners van het Maasdal zeer betrokken bij de rivier. In de loop van de afgelopen decennia is het beheer van de Maas meer en meer een technocratische aangelegenheid geworden van overheidsinstanties. Betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties is van groot belang; zeker ook in geval van (erg) hoge waterstanden.

3.2 Knelpunten

- Het gevaar bestaat dat bij de oplossing in het kader van het Deltaprogramma er een te sterke focus zal worden gelegd op hoogwaterveiligheid, verhoging van dijken en een laag kostenniveau, waardoor de ruimtelijke kwaliteit van het Maasdal onvoldoende aan bod zal komen.
- Door overall strikt aan rivierverruiming te gaan werken, zal het oorspronkelijke landschap van het Noordelijk Maasdal grotendeels teniet gedaan worden;
- Lage waterstanden bij lage afvoeren van de Maas zullen een knelpunt opleveren voor de drinkwatervoorziening, natuur en scheepvaart.

3.3 Aanbevelingen

- Laat het aspect "ruimtelijke kwaliteit" een belangrijke rol spelen in de voorkeurstrategieën voor de Maas in het kader van het Deltaprogramma voor de Maas. De Provincie Limburg zou hierin een duidelijke rol kunnen vervullen van regisseur. Enerzijds voor en namens lagere overheden en maatschappelijke organisaties in de richting van de Deltacommissaris. Anderzijds ook naar de lagere overheden en voor het eigen provinciale beleid (bijv. natuur en landschap). Veel organisaties kijken vooral naar een lokaal belang en naar de korte termijn. Rijkswaterstaat is sterk gefocust op wat juridisch wel en niet mogelijk is op en langs de Maas. Juist de provincie is in staat om te kijken naar de gehele

- Maas, de langere termijn en naar geïntegreerde doelen. De provincie – of namens haar projectenbureaus als Ooijen-Wanssum – zou hierin een goede rol kunnen vervullen;
- Hanteer bij het Deltaprogramma Rivieren als hoofdlijn “werken mét de rivier” in plaats van “werken tegen de rivier in”. Dat betekent dat maatregelen moeten passen bij het natuurlijke karakter van de rivier. Dat betekent tevens dat ingrepen duurzaam moeten zijn en ruimtelijke kwaliteit moeten opleveren. Ter ondersteuning hebben de terreinbeheerders en de Milieufederatie een uitwerking voor de Maas volgens dit principe aangeboden onder de titel “Smart Rivers”. Aanbevolen wordt om deze uitwerking mee te nemen in het POL en in de concepten voor het Deltaprogramma;
  - Om de in de toekomst verwachte hoeveelheden Maaswater tijdens hoogwatersituaties op een veilige manier te kunnen opvangen, moet de inrichting van het Maasstroomgebied kritisch worden bekeken, waarbij zowel verruiming van het winterbed als verhoging van de kades een optie zijn. Verhoging van de kades dient als middel vooral ingezet te worden op locaties waar de oorspronkelijke geomorfologische situatie daardoor behouden kan worden, rekening houdend met de gewenste veiligheid in dat gebied;
  - Voor de situatie met hele lage waterstanden bevelen we aan om de beleidsvorming met onderzoek en overleg verder te ontwikkelen, om zo te komen tot een betere waterbeschikbaarheid in hele droge perioden, een acceptabele waterkwaliteit door vermindering van de belasting en een betere verdeling van het water. Dit uiteraard niet alleen in nationaal verband, maar juist ook in internationaal verband;
  - Bevorder aanleg en gebruik van natuurlijke klimaatbuffers. Deze zijn effectief, zowel in het tegengaan van hoge waterstanden als in het tegengaan van verdroging in perioden met lage afvoeren. In natuurlijke klimaatbuffers vindt in natte perioden opvang van een teveel aan water plaats, in droge perioden kan vanuit deze buffers water langzaam worden afgegeven. Het samenwerkingsverband “Natuurlijke Klimaatbuffers” heeft in dit kader aan de Provincie Limburg een manifest ter beschikking gesteld;
  - Stimuleer als provincie dat burgers en maatschappelijke organisaties bij de Maas betrokken worden. Dit heeft betrekking op allerlei vormen van gebruik: recreatief, watersport, sportvisserij, routes langs en over de Maas, struinmogelijkheden langs de Maas, schoonmaken van oevers na hoge waterstanden, versterking cultuurhistorie, onderwijs, medebeheer, etc.

3 Landbouw

3.1 Analyse

- Ruim 60% van het Limburgse grondgebied is in bezit/gebruik van de landbouw. Daarmee bepaalt deze sector in belangrijke mate hoe het Limburgse landschap er uit ziet en zich ontwikkelt en hoe aantrekkelijk inwoners en toeristen het landschap in deze provincie vinden;
- De verwachting is dat er de komende 10 jaren een halvering van het aantal bedrijven plaatsvindt. Het totale landbouwareaal blijft ongeveer gelijk;
- Dit wijst op een sterke schaalvergroting binnen de landbouw. Het ruimtelijk beeld van de land- en tuinbouw verandert: steeds meer krijgt die een industrieel karakter. Dit geldt niet alleen voor de niet-grondgebonden landbouw, maar ook voor de grondgebonden teelten (bijv. ontwikkeling van kleine kassen bij grondgebonden tuinbouw);
- De intensieve veehouderij (IV) is een belangrijke veroorzaker van de overbelasting van Natura 2000-gebieden met stikstof. Als gevolg van wet- en regelgeving zijn de ammoniakemissies tussen 2003 en 2009 gedaald met 9%. Verdere reducties zijn technisch mogelijk, maar duur;
- In het huidige POL wordt voor de 2 belangrijkste niet-grondgebonden vormen van landbouw (glastuinbouw en intensieve veehouderij) gestuurd op de vestigingsplaats voor nieuwe en doorgroei van bestaande bedrijven. Voor glastuinbouw zijn er 3 zones (projectvestigingen, concentratiegebieden, overige gebieden), net als voor de IV (landbouwontwikkelingsgebieden, (LOG's), verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden). De afgelopen jaren is gebleken dat de feitelijke ontwikkelingen vooral hebben plaatsgevonden via doorontwikkeling van bestaande bedrijfslocaties, voor de IV vooral in de verwevingsgebieden;
- Niet alle LOG's uit het Reconstructieplan en POL 2006 zijn overgenomen in gemeentelijke structuurvisies of bestemmingsplannen;
- Er is een groeiende weerstand van omwonenden tegen de schaalvergroting in de landbouw (megastallen, grote loodsen);
- Per 2015 worden de bestaande stelsels voor volumesturing (melkquotering, productierechten voor varkens en pluimvee) beëindigd.

3.2 Knelpunten

- De concentratie van IV-bedrijven in delen van N- en M-Limburg heeft daar geleid tot een hoge milieudruk van vooral ammoniakemissies, fijn stof en stank. Dat heeft ook gezondheidseffecten;
- De achtergronddepositie van ammoniak/stikstof is voor Natura 2000-gebieden nog steeds veel te hoog;
- Er is de breed gedeelde beleving dat het landschap verschraalt en verrommelt en negatief beïnvloed wordt door m.n. intensivering en schaalvergroting in de landbouw (bijv. grote

- stallen en loodsen in het Nationaal Landschap Z-Limburg). Steeds grotere bedrijven met een min of meer industrieel/bedrijfskarakter tasten de landschappelijke kwaliteit aan;
- Door de afschaffing van de productierechten voor varkens en kippen en door strengere regelgeving in Noord-Brabant bestaat het gevaar van een forse toename van het aantal kippen en varkens in N- en M-Limburg met alle milieu- en landschappelijke gevolgen van dien;
  - Doordat de afgelopen jaren de groei van de (IV) landbouwbedrijven vooral heeft plaatsgevonden via doorontwikkeling van bestaande bedrijven in de verwevingsgebieden, heeft m.n. in deze gebieden de verdichting en verrommeling van het landschap zich voorgedaan. Soms worden ongewenste (bijv. uit oogpunt van landschap) locaties (goedkoop) overgenomen, terwijl daar beter geen doorontwikkeling zou moeten plaatsvinden.

3.3 Aanbevelingen

- Voer een dierstandstill in Limburg in. De limitering van de veestapel in Limburg is ingegeven door de wens om de hoge milieudruk (mest, fijn stof, ammoniak, stank) terug te brengen naar een aanvaardbaar niveau. Daarnaast zijn er in Limburg voldoende dieren en is een groei van de veestapel vanuit het veehouderijbelang niet per se nodig;
- Handhaaf voor de IV de bestaande extensiveringsgebieden en breidt deze uit met zones rondom bebouwingskernen in het landelijke gebied. Dit laatste om het aantal mensen, dat overlast ondervindt van stank, te verminderen;
- Onderzoek nauwkeurig welke negatieve ontwikkelingen en daarmee samenhangende effecten kunnen optreden bij het meer of minder vrijgeven (d.w.z. overlaten aan andere spelregels, zoals bijv. de natuurwetgeving of spelregels van gemeenten) van ontwikkelingen, bijvoorbeeld als gevolg van het loslaten van de bestaande zonering van het POL. Onderzoek (juridische) mogelijkheden om doorontwikkeling op ongewenste (bijv. uit oogpunt van landschap) locaties een halt toe te roepen;
- Geef de nieuwvestiging van bedrijven (glastuinbouw, IV) niet vrij, maar beperk deze tot een aantal gebieden, waar geen sprake is van landschappelijke aantasting en/of grote aantallen gehinderde bewoners;
- De komende jaren komt er veel agrarische bebouwing in het buitengebied vrij. In landschappelijk waardevolle en kwetsbare gebieden dient het uitgangspunt te zijn dat overtollige gebouwen zoveel mogelijk worden gesloopt. In minder kwetsbare gebieden dient in het kader van zuinig ruimtegebruik serieus werk te worden gemaakt van hergebruik van vrijkomende agrarische (en niet agrarische) bebouwing in het buitengebied voor wonen of kleinschalige vormen van bedrijvigheid. Voorwaarden hierbij: bouwmassa neemt niet toe, goede landschappelijke inpassing, geen negatieve milieueffecten voor nabijgelegen functies, monumentale waarden worden gerespecteerd;

4 Werklocaties

4.1 Analyse

- Er is (meer dan) voldoende voorraad aan werklocaties in Limburg voor de komende jaren;
- De krimp van de beroepsbevolking is van invloed op de ruimtevrage voor bedrijven;
- De ruimtebehoefte per werknemer daalt door innovatie, productiviteitsverhoging en vervanging/verschuiving van werkgelegenheid door automatisering;
- Uitstraling van bedrijfslocaties wordt steeds belangrijker. Behoeftte aan kwalitatief hoogwaardige werklandschappen neemt toe;
- Omwonenden uiten een groeiende weerstand tegen verrommeling. Kwaliteit van terreinen wordt dus steeds belangrijker, herstructurering van kwalitatief mindere terreinen blijft prominent vraagstuk.

4.2 Knelpunten

- Ongeveer 1/3 van de Limburgse bedrijventerreinen is verouderd, heeft onvoldoende ruimtelijke kwaliteit en draagt bij aan verrommeling van het landschap. Dit vraagt om revitalisering of herstructurering;
- Er zijn voor de langere termijn nog serieuze plannen voor ca. 250 ha. nieuwe terreinen, terwijl de huidige werklocaties ongeveer 7% leegstand laten zien;
- Op veel bedrijventerreinen komen functies terecht, die eigenlijk op stedelijke locaties thuishoren, zoals kantoren, detailhandel en kleinschalige leisure;
- Op veel bedrijventerreinen is sprake van verspilling van grondstoffen en warmte en van onnodige vervoersbewegingen.

4.3 Aanbevelingen

- Schrap plannen voor nieuwe bedrijventerreinen voor de komende jaren; er is meer dan voldoende voorraad aan werklocaties;
- Schrap de Graetheide als bedrijventerrein. Op de Chemelot Campus is voldoende ruimte aanwezig om in de behoefte voor de komende jaren te voorzien.
- Neem bedrijventerreinen en kantoren op in de omgevingsverordening als sturingsinstrument bovenop de regionale samenwerking en afspraken;
- Creëer een zekere aanbodschaarste om kwaliteitsverbetering en herstructurering van bestaande terreinen te stimuleren;
- Zie er op toe d.m.v. de afsprakenkaders met gemeenten dat functies, die eigenlijk niet op een bedrijventerrein thuishoren, daar ook niet terecht komen;
- Bevorder dat bedrijven, die elkaar kunnen versterken op het gebied van energiehuishouding, afval- en grondstoffenbeheer en vervoer, zoveel mogelijk in elkaars nabijheid op bedrijventerreinen worden gesitueerd;
- Onderzoek samen met gemeenten de mogelijkheden om (deels) braakliggende bedrijventerreinen een nieuwe functie te geven, zoals energie, stadslandbouw of (tijdelijke) natuur. Dit komt de kwaliteit van deze terreinen en de directe omgeving ten goede.

5 Windenergie

5.1 Analyse

- Er ligt een ambitie in Limburg voor 90 tot 120 MW aan energie opgewekt met windmolens;
- Tot nu toe zijn er slechts 6 windmolens geplaatst;
- De keuze voor de plaatsing van windmolens moet gezien worden als resultaat van een afweging tussen de gewenste duurzame energie, bewaking van de kwaliteit van het landschap en voorkoming van overlast voor mensen en fauna;
- De voordelen van windmolens liggen in de regel bij de individuele ontwikkelaar en de nadelen bij anderen, en dat voor een hele lange tijd. De overheid is er voor om die belangen met elkaar in evenwicht te brengen. Wanneer het initiatief door de omwonenden of plaatselijke bevolking wordt genomen, of wanneer deze een belang hebben, wordt de balans tussen voordeel en hinder anders ervaren;
- In de basis is er belangstelling bij ontwikkelaars; financiën lijken ook beschikbaar;
- In de MER-alternatieven komen mogelijke locaties op industrieterreinen / bedrijventerreinen naar voren als onvoldoende groot om de ambitie te verwezenlijken. Toch zijn deze locaties bij uitstek geschikt voor plaatsing;

5.2 Knelpunten

- Plaatsing van windmolens heeft altijd een grote impact op het landschap en leidt altijd tot forse wijzigingen van het landschapsbeeld;
- In Limburg zijn de steden, dorpen en individuele woningen zeer verspreid in het landschap aanwezig. Er zijn nauwelijks gebieden zonder woningen en bewoners. Windmolens zijn door hun formaat, geluid en slagschaduw overlast gevend voor de directe omgeving binnen enkele honderden meters; en dat wordt ook al heel snel als zodanig ervaren;
- Er zijn behoorlijk wat locaties waar één of twee molens kunnen staan. Dit betekent dat "in heel Limburg" molens zichtbaar kunnen zijn. Gevaar bestaat dat de landbouw, eigenaar van 2/3 deel van Limburgs oppervlakte, na haar grote invloed op natuur, waterhuishouding en luchtkwaliteit nu ook nog de landschapskwaliteit in negatieve zin gaat domineren. Dus niet op iedere grote huiskavel een molen. Clustering is gewenst;

5.3 Aanbevelingen

- Zorg dat in het voortraject van locatiekeuzen provincie en gemeenten sterk sturend zijn in de rol van overheid. Bij de ontwikkeling, financiering, plaatsing en beheer moeten vooral het bedrijfsleven of burgerinitiatieven/ coöperatieve initiatieven een grote rol vervullen en niet de overheid. En moet er ook altijd een rol zijn voor burgers / burgergroeperingen;
- Voorkom hiermee dat overal individuele windmolens als paddenstoelen in het landschap verschijnen;

- Stel in een voorkeursvariant plaatsing op bedrijventerreinen als de meest wenselijke locatie (bijv. Klavertje 4);
- Benoem in het POL een aantal uitsluitingsgebieden, zoals Nationaal Landschap Zuid Limburg (m.u.v. bedrijventerrein op grens met Duitsland), Natura 2000-gebieden en omgeving, Maasvallei, beschermde stad- en dorpsgezichten, e.d.;
- Benoem een aantal kansrijke locaties, zoals die nu al in verkenningen naar voren gebracht zijn. Deze sluiten aan bij de conclusies van de landschapsstudie van de Provincie Limburg en zijn allemaal gelegen op locaties met geen of zeer weinig woningen en bewoners. Zorg voor concentratie van molens in een opstelling van (een) rechte rij(en) van meerdere molens bij elkaar, bij voorkeur langs lijnvormige structuren (kanalen, snelwegen);
- Zorg dat bij ontwikkelingen altijd lokaal draagvlak wordt gezocht en dat bij de ontwikkeling ook burens en burgers (financieel) kunnen participeren. Bevorder dat kansrijke initiatieven, die van onderop zijn ontstaan, uitgroeien tot haalbare business cases (faciliteren).